

॥ ପୁରୁଷସୁକ୍ତ ॥

ଓଁ ତତ୍ତ୍ଵଂ ଯୋରାତୁ'ଶୀମହେ । ଗାତୁଂ ଯୁଜ୍ଞାୟ' । ଗାତୁଂ
 ଯୁଜ୍ଞପ'ତୟେ । ଦୈବୀ'ସ୍ଵସ୍ଵସ୍ଵିର'ସ୍ଵ ନଃ । ସ୍ଵସ୍ଵିର୍ମାନୁ'ଷେଭ୍ୟଃ ।
 ଉର୍ଧ୍ଵଂ ଜି'ଗାତୁ ଭେଷଜମ୍ । ଶନ୍ନୋ' ଅସ୍ତୁ ଦ୍ଵିପଦେ" । ଶମ୍
 ଚତୁ'ଷ୍ଠଦେ । ଓଁ ଶାନ୍ତିଶାନ୍ତିଶାନ୍ତିଃ' ॥

ଓଁ ସହସ୍ର'ଶୀର୍ଷା ପୁରୁ'ଷଃ । ସହସ୍ରାକ୍ଷଃ ସହସ୍ର'ପାତ୍ ॥
 ସ ଭୂମି'ମ୍ ବିଶ୍ଵାତୋ' ବୃତ୍ତା । ଅତ୍ୟ'ତିଷ୍ଠଦଶାଙ୍ଗୁଲମ୍ ॥
 ପୁରୁ'ଷ ଏବେଦଗ୍ଠୁଁ ସର୍ବମ୍" । ଯଦ୍ଭୂତମ୍ ଯଜ୍ଞ ଭବ୍ୟମ୍" ॥
 ଉତାମୁ'ତତ୍ଵସ୍ୟେଷା'ନଃ । ଯଦନ୍ନେ'ନାତିରୋହ'ତି ॥
 ଏତାବା'ନସ୍ୟ ମହିମା । ଅତୋ ଜ୍ୟାୟାଗ୍ଠୁଁଶ୍ଚ ପୁରୁ'ଷଃ ॥
 ପାଦୋ"ସ୍ୟ ବିଶ୍ଵା' ଭୂତାନି' । ତ୍ରିପାଦ'ସ୍ୟାମୃତ'ମ୍ ଦିବି ॥
 ତ୍ରିପାଦୁର୍ଧ୍ଵଂ ଉଦୈତ୍ପୁରୁ'ଷଃ । ପାଦୋ"ସ୍ୟେହାଏଭ'ବାତ୍ପୁନଃ' ॥
 ତତୋ ବିଶ୍ଵତ୍ବ୍ୟ'କ୍ରାମତ୍ । ସାଶନାନଶନେ ଅଭି ॥
 ତସ୍ମା"ଦ୍ଵିରାତ'ଜାୟତ । ବିରାଜୋ ଅଧି ପୁରୁ'ଷଃ ॥
 ସ ଜାତୋ ଅତ୍ୟ'ରିଚ୍ୟତ । ପଶ୍ ଚାଦ୍ଭୂମିମଥୋ' ପୁରଃ ॥
 ଯୁପୁରୁ'ଷେଶ ହବିଷା" । ଦେବା ଯୁଜ୍ଞମତ'ନ୍ୱତ ॥

ବସନ୍ତୋ ଅ'ସ୍ୟାସୀଦାଜ୍ୟମ୍" । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଇଧ୍ମଶ୍ମରଞ୍ଜବିଃ ॥
 ସପ୍ତାସ୍ୟା'ସନ୍ପରିଧୟଃ' । ତ୍ରିଃ ସପ୍ତ ସମିଧଃ' କୃତଃ ॥
 ଦେବା ଯଦ୍ୟଜ୍ଞମ୍ ତ'ନ୍ଦାନଃ । ଅବ'ଧ୍ମନ୍ପୁରୁଷମ୍ ପଶୁମ୍ ॥
 ତମ୍ ଯଜ୍ଞମ୍ ବରହ୍ମିଷି ପ୍ରୈଷ୍ଠହନ୍' । ପୁରୁ'ଷମ୍ କ୍ରାତମ'ଗ୍ରତଃ ॥
 ତେନ' ଦେବା ଅୟ'ଜନ୍ତୁ । ସାଧ୍ୟା ଋଷ'ୟଃ ଯେ ॥
 ତସ୍ମା''ଦ୍ୟଜ୍ଞାତ୍ସ'ର୍ବହୁତଃ' । ସମ୍ଭୂ'ତମ୍ ପୃଷଦାଜ୍ୟମ୍ ॥
 ପଶୁଗୁଁସ୍ତାଗୁଁଷ୍ଠ'କ୍ରେ ବାୟୁବ୍ୟାନ୍' । ଆରଣ୍ୟାନ୍‌ଗ୍ରାମ୍ୟାଶ୍ଚ ଯେ ॥
 ତସ୍ମା''ଦ୍ୟଜ୍ଞାତ୍ସ'ର୍ବହୁତଃ' । ଋତଃ ସାମା'ନି ଜଞ୍ଜିରେ ॥
 ଛନ୍ଦାଗୁଁ'ସି ଜଞ୍ଜିରେ ତସ୍ମା''ତ୍ । ଯଜ୍ଞସ୍ତସ୍ମା'ଦଜାୟତ ॥
 ତସ୍ମାଦଶ୍ମା' ଅଜାୟନ୍ତୁ । ଯେ କେ ଚୋ'ଭୟାଦ'ତଃ ॥
 ଗାବୋ' ହ ଜଞ୍ଜିରେ ତସ୍ମା''ତ୍ । ତସ୍ମା''କ୍ରାତା ଅ'ଜାବୟଃ' ॥
 ଯଦ୍ପୁରୁ'ଷମ୍ ବ୍ୟ'ଦଧୁଃ । କତିଧା ବ୍ୟ'କଲ୍ପୟନ୍ ॥
 ମୁଖମ୍ କିମ'ସ୍ୟ କୌ ବାହୁ । କାରୁରୁ ପାଦା'ବୁଚ୍ୟେତେ ॥
 ବ୍ରାହ୍ମଣୋ''ସ୍ୟ ମୁଖ'ମାସୀତ୍ । ବାହୁ ରା'ଜନ୍ୟଃ' କୃତଃ ॥
 ଭୃତ୍ ତଦ'ସ୍ୟ ଯଦ୍ଦୈଶ୍ୟଃ' । ପଦ୍ଭ୍ୟାଗୁଁ ଶୁଦ୍ରୋ ଅ'ଜାୟତ ॥
 ଚନ୍ଦ୍ରମା ମନ'ସୋ କ୍ରାତଃ । ଚକ୍ଷୋଃ ସୂର୍ଯ୍ୟୋ' ଅଜାୟତ ॥
 ମୁଖାଦିନ୍ଦ୍ର'ଶ୍ଚାଗ୍ନିଶ୍ଚ' । ପ୍ରାଣାଦ୍ଵାୟୁର'ଜାୟତ ॥
 ନାଭ୍ୟା' ଆସୀଦନ୍ତ୍ରି'ଷମ୍ । ଶୀର୍ଷ୍ଣୋ ଦୈର୍ଘ୍ୟଃ ସମ'ବର୍ତତ ॥

ପଦ୍ମ୍ୟାମ୍ ଭୂମିର୍ଦିଶଃ ଶ୍ରୋତ୍ରା'ତ୍ ।
 ତଥା' ଲୋକାର୍ଣ୍ଣୁ ଅ'କଲ୍ପୟନ୍ ॥
 ବେଦାହମେତମ୍ ପୁରୁ'ଷମ୍ ମହାନ୍ତମ୍" ।
 ଆଦିତ୍ୟବ'ର୍ଣ୍ଣମ୍ ତମ'ସସ୍ତୁ ପାରେ ॥
 ସର୍ବା'ଣି ରୂପାଣି' ବିଚିତ୍ୟ ଧୀରଃ' ।
 ନାମା'ନି କ୍ଳୃତ୍ୱାଃଭିବଦନ୍ୟଦାସ୍ତେ" ॥
 ଧାତା ପୁରସ୍ତାଦ୍ୟମୁ'ଦାଜହାର' ।
 ଶକ୍ରଃ ପ୍ରବିଦ୍ୱାନ୍ପ୍ରଦିଶଶ୍ଚତ'ସ୍ରଃ ॥
 ତମେବମ୍ ବିଦ୍ୱାନ୍ମୃତ' ଇହ ଭ'ବତି ।
 ନାନ୍ୟଃ ପଛା ଅୟ୍'ନାୟ୍ ବିଦ୍ୟତେ ॥
 ସ୍ୱଞ୍ଜେନ' ସ୍ୱଞ୍ଜମ'ସ୍ୱଜନ୍ତ ଦେବାଃ ।
 ତାନି ଧର୍ମା'ଣି ପ୍ରଥମାନ୍ୟା'ସନ୍ ॥
 ତେ ହ ନାକ'ମ୍ ମହିମାନଃ' ସଚନ୍ତେ ।
 ସ୍ୱତ୍ର ପୂର୍ବେ' ସାଧ୍ୟାଃ ସନ୍ତି' ଦେବାଃ ॥

॥ ଓଁ ନମୋ ନାରାୟଣାୟ ॥

॥ ଉତ୍ତରନାରାୟଣମ୍ ॥

ଅଦ୍ଭ୍ୟଃ ସମ୍ଭୁତଃ ପୃଥିବ୍ୟୈ ରସାଂଘ ।

ବିଶ୍ୱକର୍ମଣଃ ସମବର୍ତ୍ତତାପି ॥

ତସ୍ୟ ବୃକ୍ଷା ବିଦଧୁଃ ପମେତି ।

ତତ୍ପୁରୁଷସ୍ୟ ବିଶ୍ୱମାଜାନମଗ୍ରେ ॥

ବେଦାହମେତମ୍ ପୁରୁଷମ୍ ମହାନ୍ତମ୍ ।

ଆଦିତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣମ୍ ତମସଃ ପରସ୍ତାତ୍ ॥

ତମେବମ୍ ବିଦ୍ମାନମୃତଂ ଇହ ଭବତି ।

ନାନ୍ୟଃ ପଞ୍ଚା ବିଦ୍ୟତେୟଂନାୟ ॥

ପ୍ରଜାପତିଶ୍ଚରତି ଗର୍ଭେ ଅନ୍ତଃ ।

ଅଜାୟମନୋ ବହୁଧା ବିଜାୟତେ ॥

ତସ୍ୟ ଧୀରାଃ ପରିଜାନନ୍ତି ଯୋନିମ୍ ।

ମରୀଚୀନାମ୍ ପଦମିଚ୍ଛନ୍ତି ବେଦସଃ ॥

ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟ ଆତପତି । ଯୋ ଦେବାନାମ୍ ପୁରୋହିତଃ ॥

ପୂର୍ବୋ ଯୋ ଦେବେଭ୍ୟାଂ ଜାତଃ । ନମୋ ରୁଚାୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟେ ॥

ରୁଚମ୍ ବ୍ରାହ୍ମଣମ୍ ଜନୟନ୍ତଃ । ଦେବା ଅଗ୍ରେ ତଦବୁବନ୍ ॥

ସ୍ୱତ୍ୱୈବମ୍ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ବିଦ୍ୟାତ୍ । ତସ୍ୟା ଦେବା ଅସନ୍ ବଣେ" ॥
ହୃଦିଷ୍ଠି ତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଷ୍ଠି ପତ୍ନେଃ" । ଅହୋରାତ୍ରେ ପାର୍ଶ୍ୱେ ॥
ନକ୍ଷତ୍ରାଣି ରୂପମ୍ । ଅଶ୍ୱିନୌ ବ୍ୟାତମ୍" । ଇଷ୍ଟମ୍ ମନିଷାଣ ।
ଅମୁମ୍ ମନିଷାଣ । ସର୍ବମ୍ ମନିଷାଣ ॥

ଓଁ ତତ୍ତ୍ୱଂ ଯୋରାବୃଣମହେ । ଗାତୁଂ ସ୍ୱଜ୍ଞାୟ୍ । ଗାତୁଂ
ସ୍ୱଜ୍ଞପତୟେ । ଦୈବୀସ୍ୱସ୍ତ୍ରୀରସ୍ତୁ ନଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତ୍ରୀମାନୁଷେଭ୍ୟଃ । ଉର୍ଧ୍ୱଂ ଜିଗାତୁ ଭେଷଜମ୍ । ଶନ୍ନୋ ଅସ୍ତୁ
ଦ୍ୱିପଦେ" । ଶମ୍ ଚତୁଷ୍ପଦେ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଶାନ୍ତିଶାନ୍ତିଃ" ॥